دختران ایران؛ اختران آسمان ادب و دانش

نامه پدران به دختران

| پژوهش و تدوین: فاطمه رحمدل، نگین جوادیان |

مهرناز شیرازی عدل زحمت کشیده و کتاب نامه‌ای به دخترم را ترجمه کرده، ما هم می‌خوانیمش.

حس شیرینی است این که همیشه بخواهیم درس‌ها، آموخته‌ها و تجربیات خود را به دیگران منتقل کنیم. تجربیاتی که گاه ممکن است با ترس و اتفاقات ناگوار همراه باشد، اما همه اینها واقعیاتی است که در زندگی هر کسی رخ می‌دهد و زیباست این که رویدادهای سودمند زندگی‌مان که با آن رشد کرده و بزرگ شده‌ایم، سرلوحه زندگی فرد دیگری قرار گرفته و او خوب و بد خاطراتمان را بشنود و سپس تصمیم بگیرد دوست دارد چطور زندگی کند، چه شخصیت و سرنوشتی داشته باشد و با حوادث مختلف روبه‌روی خود چگونه کنار بیاید؟

معمولا دختران بیش از پسران اهل مطالعه و نصیحت‌پذیری و عمل به خوانده‌هایشان هستند، از این‌رو تصور می‌کنم کتاب «نامه‌ای به دخترم»، نوشته مایا آنجلو و ترجمه مهرناز شیروانی‌عدل، مورد توجه دختران کتاب خوان و اهل مطالعه سرزمینمان قرار گیرد.

چرا دختران برای پدران بسیار مهم هستند؟ چرا دختران برای جامعه مهم هستند؟ چرا در تربیت فردی و اجتماعی، دختران بیش از پسران در میدان میکروسکوپی ضرورت‌ها و بایدها و نبایدها قرار می‌گیرند و چرا دختران، عزیزدردانه پدران می‌شوند؟ دختران سرمایه اصلی هر ملتی و هر فرهنگی هستند. متاسفانه این روزها خیلی هادنبال بهره برداری از تفکیک جنسیتی هستند اما ما را با این منفعت‌سنجان کاری نیست. دختران سرمایه اصلی هر جامعه و هر فرهنگی هستند چرا که قدرت آفرینشگری، تربیت و پرورش را به تمامی در خود دارند. به همین خاطر دختران همواره در هر فرهنگی مورد توجه بیشتر هستند مگر این که جامعه یا ملتی دچار پسرفت و عقبگرد فرهنگی و اخلاقی شده باشد. مجموعه‌ای از دلهره‌ها هست که در ذهن پدران و مادران تبدیل به دغدغه‌ای ریشه‌دار می‌شود. از این دغدغه‌ها با هیچکس نمی‌توان سخن گفت جز دختران.

دخترش، درواقع دختری که هرگز نداشته، نوشته و به این نکته اشاره کرده که نوشتن این نامه مدت زیادی طول کشیده، شاید به اندازه سال‌های عمر نویسنده. این نامه مخاطب را با تجربیات رنگارنگ زندگی پرفراز و نشیب آنجلو که از دیدگاه‌های مختلف بیان شده‌اند، سهیم می‌کند. هریک از شما، دختران جوان می‌توانید همان دختری باشید که نویسنده، نامه را برای او نوشته. پس خوب است کتاب را بخوانید و از آن استفاده کافی را ببرید.

چندین نفر از بزرگان ایران و جهان با دختران خود نامه‌نگاری کرده‌اند. از این جمع نامه‌های دکتر پرویز ناتل خانلری، گاندی، چارلی چاپلین، دکتر شریعتی و دکتر مصطفی ملکیان به فرزندان خود از جمله نامه‌های جهانی شده هستند. از این نامه‌ها هم غافل نشوید. جست‌وجو کنید. پیدا کنید و مطالعه کنید.

مطبخ

این لباس بهم میاد؟!

| برگردان محسن بدره |

پوشش چیست؟ لباس چیست؟ آیا می‌توان از روی لباس به شخصیت انسان‌ها پی برد؟ آیا لباس شخصیت می‌آورد؟

«دخترهایی را دیدم که آن را «حجاب» فول‌تایم و حتا داوطلبانه بیرون از مدرسه می‌پوشیدند. به خاطر شجاعت‌شان احترام زیادی برای آنها قایل بودم. حتا کمی به آنها حسودی‌ام می‌شد؛ چون من بلافاصله بعد از مدرسه می‌خواستم روسری‌ام را بکنم، ولی آنها می‌توانستند کاملا آرام و حتا با افتخار سوار قطاری شوند که پر بود از دانش‌آموزان مدارس دیگر، بدون این که حتا ذره‌ای تردید یا ترس داشته باشند. به نظر می‌رسید آنها بسیار با هویت خودشان در صلح‌اند و هر کسی آنها را می‌شناسد، در چارچوب‌های خودشان به آنها احترام می‌گذارد.»

تا به حال چقدر درباره نوع پوشش خود اندیشیده‌اید و چگونه برای آن تصمیم گرفته‌اید؟ اصلا به این فکر کرده‌اید که چرا و به چه علت باید حجاب داشته باشید؟ تاکنون چند مطلب، مقاله یا کتاب با چنین محتوایی خوانده‌اید؟

اگر هیچ‌وقت فرصت چنین کاری را نداشته‌اید یا کتاب مناسبی به چشمتان نخورده و به شما پیشنهاد نشده که تصمیم به مطالعه آن بگیرید، حالا وقت مناسبی است. حتما برایتان شیرین و جالب خواهد بود اگر این موضوع را درقالب رمانی زیبا بخوانید، رمانی که از زبان دختر نوجوانی روایت می‌شود که همسن‌وسال خود شما است و دغدغه‌هایی مشابه با شما دارد. کتاب «بهم میاد»، داستان دختر نوجوان استرالیایی است که اصالتش به کشور فلسطین بازمی‌گردد و تحت‌تأثیر برخی از دوستان و همکلاسی‌های باحجابش قرار گرفته و قصد دارد حجاب را به‌عنوان پوشش خود انتخاب کند، اما او دوست ندارد تصمیمی عجولانه و بدون آگاهی بگیرد بنابراین ابتدا با تفکر و تحقیق و بررسی، همه جوانب کار را می‌سنجد و سپس تصمیم نهایی خود را می‌گیرد.

چطور یک دختر می‌تواند زنده بماند؟

| امانوئل ریگون و برنادت کاستاپراد | محمود بهفروزی |

نوجوانی چیست؟ شناخت این مقطع از زندگی برای همه از نیازهای اساسی است. چه کسی می‌تواند بگوید که نوجوانی را می‌شناسد؟

نوجوانی! سنی که یک تحول بزرگ را در زندگی هر فرد ایجاد می‌کند و باعث می‌شود که فرد بیشترین حساسیت‌ها را در مواجهه با کوچکترین عوامل اطراف از خودش نشان دهد. از طرف دیگر فرد وارد مرحله جدیدی از زندگی شده است که حالا نمی‌داند چطور باید با مشکلات و کش‌وقوس‌ها و بالاوپایین‌های زندگی‌اش کنار بیاید. همه‌چیز برای نوجوان عوض شده و او است که باید با این همه تغییر ناگهانی دست‌وپنجه نرم کند و با آن کنار بیاید. حالا ارتباط برقرار کردن با همکلاسی‌ها، پدر و مادر، آشنا و غریبه از همیشه سخت‌تر به نظر می‌رسد و نوجوان فکر می‌کند کارهای دیگران زیادی ساده و بی‌اهمیت و کارهای خودش بزرگ، بدون اشتباه و با اهمیت است. این حساسیت‌ها و مشکلات می‌توانند حتی خودش را بیشتر و پر رنگ‌تر هم نشان دهد اگر این نوجوان یک دختر باشد! با این شرایط واقعا چطور باید یک دختر زنده بماند؟!

«چطور باید یک دختر زنده بماند»، عنوان جالبی است که نویسنده آن را برای کتاب خود برگزیده و یکی از مجموعه کتاب‌هایی است که در رابطه با «چطور زنده ماندن» افراد در موقعیت‌های مختلف، آن هم برای گروه سنی کودک و نوجوان با همکاری دو نویسنده منتشر شده و هدف از نوشتن آن کمک به دخترخانم‌های جوان است. درواقع، می‌خواهد به آنها نشان دهد؛ چطور باید زنده بمانند؟!

چی شد چادری شدم؟

| عالیا نراقی |

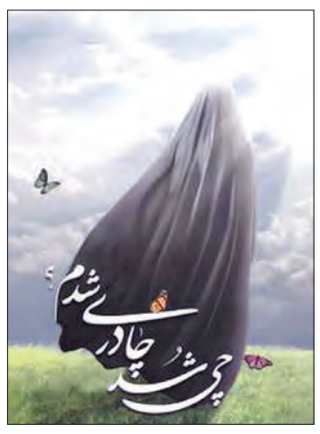

همیشه با خود فکر می‌کردم ای‌کاش همه آنها که قدر چادر خود را می‌دانند و عاشقانه دوستش دارند، از خاطره انتخاب خود بگویند تا هرکس در هر شرایطی که هست، یک نفر را هم شرایط خود ببیند که در این مسیر و برای این انتخاب حرکت کرده و به جوابی که برای او قانع‌کننده بوده، رسیده است. آرزو داشتم این دلایل را همه بشنوند؛ افرادی که قدر چادر خود را نمی‌دانند، افرادی که در انتخاب حجاب‌برتر مردد‌ند، افرادی که در این‌باره دچار سوءتفاهم شده‌اند، خانواده‌هایی که می‌خواهند برای این انتخاب به فرزندان خود کمک کنند و ...

به‌راستی بهترین پوشش برای دختران چه پوششی است؟ حجاب‌برتر، همان که همیشه و همه‌جا حرف آن را به میان می‌آوریم چیست؟ و... «چی شد که من چادری شدم»، کتابی است که خانم عالیا نراقی آن را برای همه دختران و زنان گردآوری کرده و نوشته است. این کتاب مجموعه‌ای از خاطرات و دلنوشته‌های دخترانی است که چادر را به‌عنوان حجاب‌برتر انتخاب کرده‌اند، خاطره کسانی که خیلی به سختی و با اذیت‌های مختلف این راه را انتخاب کردند مثل خاطره‌ای از دخترخانمی که برای حجابش حتی از سمت خانواده کتک می‌خورد و آنها نمی‌توانستند باحجاب‌بودن او را تحمل کنند، خاطره دختری که از ترس این‌که مورد تمسخر اطرافیان قرار گیرد، چادر را نمی‌پذیرفت و... خواندن این خاطره‌ها حتما تاثیرگذار خواهد بود. البته نویسنده این نکته را هم عرض کرده که در این اثر افراد غیرچادری را از دایره حجاب خارج نکردم و همیشه این را مطرح کرده‌ام که حجاب در دید ما کاملا محدوده مشخصی دارد که هرکس به هر طریقی آن را رعایت کند، خدا می‌پذیرد. ولی در عین حال تاکید من بر حجاب‌برتر است.

فلسفه

زنان کوچک

| نوشته لوئیزا می آلکوت |

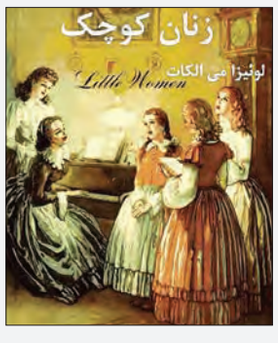

شما هم جزو آن دسته از آدم‌هایی هستید که هنوز این باور قدیمی را دارند که خانم‌ها و دختران به دلیل ظرافت و تفاوت‌هایشان با آقایان قادر نیستند از پس سختی‌ها و مشکلات زندگی برآیند؟ اگر چنین است، تصور شما کاملا اشتباه است. تجربه نشان داده که چطور دختران و زنان در مقابل درد و رنج‌های زندگی تاب آورده و گاه تکیه‌گاه محکمی برای مردان بوده و حتی خانواده‌ای را اداره می‌کنند.

رمان معروف زنان کوچک نوشته لوئیزا آلکوت، داستان زیبا و جذابی است که شخصیت‌های زیادی آن را شکل می‌دهند و اکثر شخصیت‌های اصلی و مهم رمان دختران جوان هستند که البته با توجه به‌عنوان اصلی داستان چنین مساله‌ای چندان عجیب نیست.

این کتاب داستان زندگی واقعی نویسنده و ۳ خواهرش است که در داستان با نام‌های مگ، جو، بت و ایمی معرفی می‌شوند که ۴ شخصیت متفاوت و دوست داشتنی‌اند. مگ بزرگترین دختر خانواده است و به بچه‌های مردم درس می‌دهد. او زیباست و چون بیشتر از همه زندگی مجلل گذشته‌شان را به خاطر می‌آورد، بیشتر از ۳ خواهر خود طرفدار تجمل و ثروت است و دوست دارد ثروتمند شود، بت دختر سوم خانواده است و به پیانو علاقه زیادی دارد ولی در خانه‌شان پیانوی خوبی نیست و خودش در خانه درس می‌خواند و کمک زیادی در تمیز کردن خانه انجام می‌دهد. او خواهر خود، جو را از بقیه خواهرها بیشتر دوست دارد و ایمی کوچکترین دختر خانواده است. او خیلی از خود راضیست و از این که بچه‌ها به خاطر لباس‌های کهنه او را در مدرسه مسخره می‌کنند به‌شدت ناراحت است. او مرتبا اشتباهات لپی خنده‌دار می‌کند.

پدر آنها یعنی آقای مارچ به‌عنوان کشیش به جنگ رفته، بنابراین زندگی این ۴ خواهر که تا به‌حال در آسایش و رفاه زندگی می‌کردند، دستخوش مشکلاتی شده است، مشکلاتی از جمله فقر، تنهایی و...

باوجود این مادر خانواده یعنی خانم «مارچ» که زنی مهربان و صبور است، سعی می‌کند که دخترانش را برای زندگی آینده آماده کند و به آنها یاد دهد چگونه باسختی‌های زندگی کنار بیایند و به خودشان متکی باشند و روی پای خود بایستند.

پیشخوان کتاب

به بهانه کتاب «در جست‌وجوی جامعه بلند مدت»

تاریخ به مثابه تمثیل

| حامد داراب |
روزنامه‌نگار

نظریه «جامعه کوتاه مدت» دکتر محمدعلی همایون کاتوزیان، اقتصاددان، تاریخ‌نگار، کاوشگر علوم سیاسی و منتقد ادبی؛ در سال‌های اخیر، بحث بسیاری محافل روشنفکری و اندیشه محور بوده است. بخصوص در میان اهالی دانشگاه که علاقه و پی‌گیری پیوسته‌ای نسبت به مباحث تحقیقی و تحلیلی علوم‌انسانی و اجتماعی دارند.

همایون کاتوزیان نظریه «جامعه کوتاه مدت» خود را نخستین بار در ژانویه ۲۰۰۴ به زبان انگلیسی در مجله «میدل ایست» (خاورمیانه) که یک مجله آکادمیک تخصصی در خاورمیانه است و در مدرسه اقتصاد و علوم سیاسی لندن ویراسته می‌شود، منتشر کرد. پس از آن عبدالله کوثری مترجم کاربلد و شناخته‌شده، این نظریه را همراه با مقالات دیگری از کاتوزیان طی کتابی با عنوان «ایران، جامعه کوتاه مدت و سه مقاله دیگر» (نشر نی ۱۳۹۰) به فارسی بازگرداند.

متن فارسی این مقالات که هریک به نوعی مصائب تاریخی توسعه سیاسی و جهش اقتصادی را بررسی می‌کردند، خیلی زود در میان اهالی اندیشه، بحث‌ها و گفتمان‌هایی را ایجاد کرد. در دو مقاله اول این کتاب، که عبدالله کوثری به راستی دقیق و ظریف آن را ترجمه کرده است مسائلی همچون فقدان امنیت برای مالکیت خصوصی و در نتیجه عدم انباشت سرمایه در دست بخش خصوصی، انحصار ثروت و قدرت اقتصادی در دست حکومت‌ها که خود به انحصار قدرت سیاسی می‌انجامد و سرعت و شدت تحولات سیاسی و اجتماعی که جامعه را از چهارچوب قانونی باثبات که لازمه رشد و توسعه اقتصادی است محروم می‌کند، بررسی شده است. همچنین کوشش برای ایجاد قانون و نظمی قانونی که به انقلابی مانند مشروطه منجر شد و علت‌های ناکام ماندن و کاستی‌های آن، درون‌مایه مقاله سوم کتاب بود. در مقاله چهارم که از نگاه من باید آن را مقدمه‌ای بر مقاله سوم خواند، چرا که تصویری دقیق از وضعیت اجتماعی و شهری دوران مشروطه می‌دهد، شرح زندگی و آثار ملک‌الشعرا بهار را می‌خوانیم. کسی که از کوشندگان راه مشروطه بود و نسبت به زمانه‌اش متجدد و آزادی‌خواه.

با این همه، اندیشه کاتوزیان در «ایران، جامعه کوتاه مدت و سه مقاله دیگر» پیوسته پرسش‌هایی را برای مخاطب بخصوص درباره «نظریه جامعه کوتاه مدت» در پی داشت. پرسش‌هایی که از نگاه بنده، مهمترین آنها را می‌توان در دو مسئله «بررسی نظری و تفسیری تاثیر ایدئولوژی بر جامعه ایرانی» و «بررسی شناختی مبحث فردگرایی عقیدتی» عنوان کرد. پرسش‌هایی که انتظار می‌رفت روزی همایون کاتوزیان پاسخی جامع به آنها بدهد.

از این نگاه، در روزهای اخیر شنیدن پاسخ‌هایی در خصوص این مسائل و برخی مسائل دیگر درباب نظریه «جامعه کوتاه مدت» به لطف یک گفت‌وگوی بلند با همایون کاتوزیان، که در هیأت کتابی به همت نشر «نی» در خصوص نظریه به بحث برانگیزش به چاپ رسیده، میسر شده‌است.

کتاب «در جست‌وجوی جامعه بلند مدت» که در ۷۸ صفحه تنظیم شده، گفت‌وگوی «کریم ارغنده پور» روزنامه‌نگار و تحلیل گر سیاسی است با همایون کاتوزیان در باب مفهومی که کاتوزیان پیشتر در خصوص جامعه کوتاه ارائه داده بود. ارغنده پور در پرسش‌های خود سعی می‌کند خارج از جدل متنی تفسیری – تحلیلی را ارائه کند. او این مفهوم نظریه کاتوزیان که جامعه ایران جامعه‌ای است که تداوم و تغییر، حتی بنیادی‌ترین تغییرات در آن کوتاه مدت است و علت آن هم فقدان چارچوب قانونی تثبیت و تخطی ناپذیر است را مورد چالش قرار می‌دهد و در راستای آن می‌تواند پاسخ‌هایی از کاتوزیان دریافت کند که، قبل از هرچیزی جواب پرسش‌هایی است که پیش از این در خصوص نظریه او مطرح بود.

کاتوزیان در مقدمه خود درباره این کتاب می‌نویسد «ظاهرا درباره پاره‌ای از نظریات اینجانب در تاریخ و جامعه ایران هنوز برای برخی ابهاماتی هست» او اشاره می‌کند که با نظر ارغنده‌پور طی سه نشست سعی کرده است به برخی از این ابهامات پاسخ دهد. از این منظر گفت‌وگوی تحقیقی ارغنده پور و کاتوزیان از آغاز انقلاب و تاریخ مشروطیت در ایران شروع و تا دوران اعتدال ادامه یافته است. گفت‌وگو اما بر یک محور اساسی شکل گرفته و آن «نگاه تغییر در جامعه» است. کاتوزیان در پاسخ به برخی پرسش‌ها دیدمان تازه خود را نسبت به برخی شخصیت‌ها و اتفاق‌ها بیان کرده، از جمله در صفحه ۷۲ کتاب در پاسخ به این سوال که «به نظرتان بزرگ‌ترین اشتباه مصدق چه بود؟» می‌گوید: «مصدق باید دوکار را می‌کرد یکی حل مسئله نفت به بهترین نحو یعنی راه حلی که برای آمریکا قابل تحمل باشد و دوم، جلوگیری از قانون شکنی» و یا در صفحه ۶۰ در خصوص حاکمیت قانون می‌گوید: «حاکمیت قانون یک گام بزرگ است ولی ساده اندیشانه است که تصور کنیم همه چیز با قانون حل می‌شود» به هر روی گفت‌وگو با دکتر کاتوزیان، بیشتر از هرچیزی گفت‌وگویی است تفسیری و گفتمانی در خصوص تاریخ و تحول فرهنگی معاصر و پاسخ به برخی مسائل نظریه «جامعه کوتاه‌مدت» گویی او پس از نظریه انتقادی‌اش حالا در جست‌وجوی راهی برای «جامعه بلند مدت است»، یعنی در جست‌وجوی راهکاری برای ترمیم آسیب‌ها و این خود جای امیدواری دارد. همانگونه که کریم ارغنده‌پور در مقدمه خود می‌نویسد: «تغییر در جامعه اصلا امر نامحتملی نیست و به اراده متکی است و محتوای این کتاب تکمیل این سخن است»

کتاب شهروندی

معرفت و منش شهروندی

| پژوهش و تدوین: رضا معماریان، رویا فیلی |

اگر دوست دارید تاثیر خوبی روی خود و همراهانتان در زندگی بگذارید، خواندن یک کتاب را به شما توصیه می‌کنیم. کتابی که می‌تواند تجربیاتی خوب را درباره زندگی، شهر، اجتماع و سلامتی جسم و جان به شما تقدیم کند.

آداب سردستی شهروند بودن

بعضی‌هامی‌پرسند، مگر امکان دارد که فوت‌وفن شهروندی را با کتاب یاد گرفت؟ پاسخ ما نیز یک نه قاطع به این موضوع است اما تجربه نشان داده که کار نیکو کردن از پر کردن است. جامعه ما برای فرهنگی‌شدن و اخلاقمند شدن به رفتار فرهنگی نیازمند به این است که مطالعه کند. مطالعه را باید از کودکی شروع کرد. هر خانواده به جای وقت تلف‌کردن پای تلویزیون و تماشای برنامه‌های بی‌اعتبار بایستی کتاب‌خواندن و مطالعه را به فرزندان و اعضای خود بیاموزد. با مطرح کردن یک معادله خیلی ساده، موضوع نیاز به مطالعه را پی می‌گیریم. فرض کنید که به یک بیماری مهلک گرفتار شده‌ایم. آیا برای درمان بیماری هزینه نمی‌کنیم؟ آیا این در و آن در نمی‌زنیم تا به راهی متناسب برای درمان درد خود برسیم؟ بی‌فرهنگی و کم‌فرهنگی و بد فرهنگی از جمله بیماری‌هایی است که مردم جامعه ما از آن در رنج و عذاب هستند.

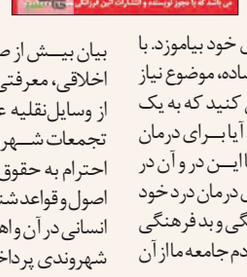

می‌شود این بیماری‌های موجود را درمان کرد. عجالتا برای دست گرمی بیاییم و یک کتاب را ورق بزنیم: صد و چند نکته فرهنگ شهروندی به زبان خیلی خیلی ساده شهروندی و جامعه مدنی دو مفهومی است که همواره با یکدیگر همراه بوده‌اند. بسیاری از اندیشمندان، جامعه مدرن را جامعه‌مدنی می‌دانند، چراکه مهم‌ترین ویژگی جامعه‌مدرن، پیوستگی تفکیک‌ناپذیر آیین‌شهروندی و مشارکت‌های مدنی است و در مرکز سیاسی جغرافیایی به نام شهر اتفاق می‌افتد. هابرماس جامعه مدنی را حوزه‌ای می‌داند که در آن تصمیم‌گیری‌ها از طریق فرآیندهای جمعی و مشارکت فعالانه شهروندان در شرایطی آزاد و برابر صورت می‌گیرد. بنابراین قهرمان اصلی جامعه‌مدنی، شهروندی است که مشارکت از جمله حقوق اساسی وی به‌شمار می‌رود. کتاب «صد و چند نکته فرهنگ شهروندی به زبان خیلی‌خیلی ساده» به بیان بیش از صد نکته در زمینه‌های مختلف اخلاقی، معرفتی و... همچون: (فرهنگ استفاده از وسایل‌نقلیه عمومی، چگونگی برگزاری انواع تجمعات شهروندی به بهترین شکل ممکن، احترام به حقوق یکدیگر و...) با هدف یادآوری اصول و قواعد شناخته‌شده در جامعه و ارزش‌های انسانی در آن و اهمیت تعهد به آنها در باب زندگی شهروندی پرداخته است. توجه و عمل به چنین نکات ظاهرا ساده و پیش پا افتاده‌ای است که می‌تواند محیط زندگی‌مان را به سوی پیشرفت و داشتن جامعه‌ای ایده‌آل همراه با شهروندانی نمونه سوق دهد. استفاده از تصاویر مرتبط با مفاهیم، زبان ساده در بیان مطالب و همین‌طور اندازه کوچک و حجم کم، استفاده از این کتاب را برای شهروندان و علاقه‌مندان به زندگی‌ای سالم و آرام در اجتماع، آسان‌تر کرده است.